

Najusodnejši zmoti in prevari zapademo, če pre-  
sojamo šund s stališča tako zvanega popolnega  
odraslega. Dejstvo pa je, da vsaka starostna doba  
na svoj način pretvarja »istinitost«, ozir, se od-  
teguje in izmika realnosti čisto svojsko. Navajam  
le grobo razvojno črto, ki se začinja v iluzionarni  
realnosti pravljičnega sveta majhnega otroka, gre  
preko nekoliko bolj realistične faze tako zване  
»Robinzonove dobe«; s predpuberteto zažare v  
psihici močni in zaenkrat skriti ter praduho-  
vno-primitivni čustveni kompleksi, iz tega se izcimi  
nad vse značilna pubertetna doba, doba mladost-  
nega doraščanja, večne renesanse, neprestanega  
prelivanja in prvih življenjskih eksperimentov.  
Sledi doba »zrelosti«, to je iztreenja, a se človek  
kaj rad zopet vrača na infantilno bazo, ki je le  
na videz premagana. Vsaki navedenih dob je pri-  
merna določena duševna hrana, puberteti pred-  
vsem je pravi pravcati šund naravnost kon-  
genialen, struktura šunda se krije do podrobnosti  
s strukturo mladostnika. Svet senzacij in roman-  
tike, to se pravi svet otroške fantazije zna zbu-  
diti iluzijo istinitosti, kakor odgovarja mladost-  
nikovi še tipajoči in poskušajoči usmerjenosti  
duha. Izživljanje ob šundu je zato zanj bistveno  
in neizbežno. Mimogrede pripominjam še, da za  
čisto umetnost in njene formalne vrednote mlad  
človek v teh letih še ni zrel.

Nepreudarna pedagogika in dosledna ideologija  
je skušala iti preko teh dejstev. Poskus pokaže,  
da so ta dejstva nepremakljiva in da ni mogoče  
bistveno spremeniti osnovne razvojne črte člo-  
veka. Zato je pravilno, da izberemo duševno  
hrano po označenih vidikih. Otroku vzeti za naše  
pojme lažnivi in malomeščanski pravljični svet  
je prav tako nezmislivo kot pubertetniku na-  
vsezgodaj ponujati Shakespearea. Pedagoško  
moremo storiti le toliko, da »kvarne« vplive ome-  
jimo na minimum. Toliko o problematiki te  
točke. Sedaj pa še besedo o sociološko normativni  
strani.

Ocenjevanje šunda je relativno tudi še dru-  
gače, iz razlik v javnem mnenju, svetovnem na-  
zoru in kulturno-političnem prepričanju in pro-  
gramu. Izrazit marksist bo smatral Krištofa  
Schmida za šund, istotako vsa dela, ki žive na  
račun vnanjega bleska in malomeščanske morale.  
Konservativec bo proglašal že vsak dih svobod-  
nejšega življenja sumljivim, prav tako kot bo  
zavrnil umotvor s slično vsebino. Praktično mora  
biti naša naloga, da najdemo srednjo in srečno  
pot skozi te zapletene mreže; kjer treba odločno  
prijeti, se ne smemo izmakniti, a kjer je proble-  
matika očitna, je ne smemo prezreti in zanikati.  
Pravilno je, da si vzamemo za cilj izobrazbe  
idealnega človeka, ki bo vzvišen nad šund, a  
vedeti je tudi treba, da moremo ta cilj doseči  
posredno in z delom v globini.

Ne zagovarjam šunda, trdim le, da ima do neke  
meje pravico do eksistence, dokler močno ne pre-  
stopi svojih meja. Dočim je s kičem kompromis  
izključen, je s šundom zveza mogoča. Kič je ab-  
solutno negativna kategorija, prava umetnina pa  
v veliki meri more prevzeti funkcijo šunda. Na  
tej točki treba prijeti v boju zoper šund.

## NOVE KNJIGE

### SLOVENSKO SLOVSTVO

Fran Govekar: Olga. Vodnikova družba v  
Ljubljani, 1928. 151 strani.

Govekar je pisatelj, ki takoj osredotoči vso pozor-  
nost čitatelja in ga drži v napetosti do konca. Njegovi  
prsti čutijo utrip življenja, ki je pa največkrat živ-  
ljenje mesa, da mu pod mastno tolščo le stežka za-  
slutiš slabotni plamenček duha. To ni življenje, ki  
si samo piše zakon svoj, to so cunje, ki plapolajo v  
vetru, katerega podpihuje pohlep po denarju in spolna  
strast. No, hotel je pokazati življenje po vojni razrva-  
nega rodu, ki v slepilnem begu zunanjih pojavov ne  
gleda na drugačno notranje ravnovesje, kakor mu ga  
nudita ta dva najprimitivnejša vitalna motiva. Ti  
ljudje resnično lažejo sebi in drugim, ne samo kon-  
vencionalno nezavedno, pa se niti v sanjah ne za-  
vedajo svoje nesramnosti, avtomatje, ki reagirajo le  
na nagon, ki je nasprotje človeške individualnosti, na  
spolni nagon. Govekar gleda le živi tok krvi in ga  
prikazuje le nekoliko bolj umerjeno in lakonično kot  
kedaj. Osebe so iz bolj obledenih krogov, bankirji,  
bogati posestniki, učiteljice in duhovniki. Tudi par  
samomorov se izvrši. Zdi se, da prva polovica povesti  
več obeta, kot spolni druga, dasi je pisatelj na koncu  
v dveh parih naslikal nekako zarjo, ki naj oznanja  
lepši čas: Lepa učiteljica Olga, ki plava v sumljivem  
somraku banalnosti in brezokusnosti in ni poznala  
druge ljubezni kot prostitucijo telesa z bogatim to-  
varnarjem Stepišnikom, dobi skoraj po sili idealnega  
bogatega posestnika Novaka, ki jo je ljubil od mla-  
dosti, in je pripravljen pozabiti vse njene grehe. Iz  
spoštovanja do vzdržnega Tolstojanca se porodi v nji  
nova ljubezen, ki ni le prostitucija telesa, ljubezen  
žene do moža, da bo mati otroku. Lahkoživcu Stepiš-  
niku, zapeljivcu Olge, ki je pa iz praktičnih ozirov  
vzel bogato Elzo, a zraven držal še druge ženske, pa  
pokaže žena palico: »Ali boš samo mene rad imel,  
ali pa si mrtev mož brez imetja.« Stepišnik se je  
ustrajšil in si rajši njo obdržal, močno ženo, ki bo  
kmalu mati.

Govekar bi lahko napisal dober družabni roman,  
ako bi se mogel oprostiti svoje manije, ki hoče vedno  
dokazovati razkrajajoče sile družabnega organizma,  
in ako bi hotel občutiti v svojih osebah najvažnejšo  
resnico, da v vsakem organizmu, tudi v družabnem,  
odseva daljni svet neopazno ustvarjajočega duha, po  
katerem se organizem preraja in obnavlja. Saj se  
marsikaj zgodi, pa vendar ni res, oziroma je brez  
pomena.

Dr. J. S.

Dr. Anton Jehart: Iz Kaire v Bagdad. Slike  
iz svetopisemskih dežel. Prvi del: Tisoč kilo-  
metrov ob Nilu. Drugi del: Iz Gesena na  
Sinaj.

Druga knjiga Znanstvene knjižnice Družbe sv. Mo-  
horja v Celju, 1928/29.

Živalno pisani spis, pol potopis pol kulturna zgo-  
dovina, nas vodi najprej v Aleksandrijo, nato ob Nilu  
v Kairo, k piramidam, k razvalinam Memfisa, k  
razvalinam stovratih Teb, na Elefantine in v Kairo  
nazaj. Nato v Mozesovo deželo Gesen, v Suez in na